EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

26. mai 2005 *

Kohtuasjas C-465/03,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Unabhängiger Finanzsenat, Außenstelle Linz'i (Austria) 20. oktoobri 2003. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. novembril 2003, menetluses

Kretztechnik AG

versus

Finanzamt Linz,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud K. Lenaerts (ettekandja), J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič ja E. Levits,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: F. G. Jacobs,
kohtusekretär: vanemametnik M.-F. Contet,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. detsembri 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Kretztechnik AG, esindaja: *barrister* P. Farmer, keda abistasid J. Kajus ja professor B. Terra,

— Finanzamt Linz, esindaja: W. Ritirc,

— Austria valitsus, esindaja: H. Dossi,

— Taani valitsus, esindaja: J. Molde,

— Saksamaa valitsus, esindajad: F. Huschens ja M. Lumma ning A. Tiemann,

— Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

— Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: M. Bethell, keda abistas *barrister* M. Hall,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: D. Triantafyllou ja K. Gross,

olles 24. veebruari 2005. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta — ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23), mida on muudetud nõukogu 10. aprilli 1995. aasta direktiiviga 95/7/EÜ (EÜT L 102, lk 18; ELT eriväljaanne 09/01, lk 274; edaspidi „kuues direktiiv") artiklite 2 ja 17 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud seoses kohtuvaidlusega Kretztechnik AG (edaspidi „Kretztechnik") ja Finanzamt Linzi vahel, mille esemeks oli viimase keeldumine lubada nimetatud äriühingul maha arvata lisandunud väärtuse maksu (edaspidi „käibemaks"), mida ta tasus aktsiaemissiooniga seotud teenuste eest tema võtmisel Frankfurdi (Saksamaa) börsi nimekirja.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

3 Esimese nõukogu 11. aprilli 1967. aasta direktiivi 67/227/EMÜ kumuleeruvaid käibemakse käsitlevate liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1967, 71, lk 1301; ELT eriväljaanne 09/01, lk 3) artikli 2 teine lõik sätestab, et „[i]galt tehingult võetakse käibemaksu, mis arvutatakse kaupade ja teenuste hinna põhjal selliste kaupade ja teenuste suhtes kehtiva määraga ja millest on eelnevalt maha arvatud käibemaksu summa, mis on vahetult makstud hinna kujunemise aluseks olevate eri kulutegurite pealt."

4 Kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 kohaselt maksustatakse käibemaksuga „kauba tarnimine või teenuste osutamine tasu eest riigi territooriumil maksukohustuslase poolt, kes sellena tegutseb."

5 Kuuenda direktiivi artikli 4 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. „Maksukohustuslane" on iga isik, kes mis tahes paigas teostab iseseisvalt lõikes 2 sätestatud mis tahes majandustegevust, olenemata nimetatud tegevuse eesmärgist või tulemustest.

2. Lõikes 1 nimetatud majandustegevus on tootjate, ettevõtjate ja teenuseid osutavate isikute mis tahes tegevus, sealhulgas kaevandamine ja põllumajandus ning vabakutseline tegevus. Majandustegevuseks loetakse ka materiaalse või immateriaalse vara kasutamine kestva tulu saamise eesmärgil."

6 Vastavalt kuuenda direktiivi artikli 5 lõikele 1 on kaubatarne „materiaalse vara omanikuna käsutamise õiguse üleminek."

7 Nimetatud direktiivi artikli 6 lõike 1 esimene lõik sätestab, et teenuste osutamine on „mis tahes tehing, mis ei ole kaubatarne artikli 5 tähenduses."

8 Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 5 sätestab, et liikmesriigid vabastavad käibemaksust „tehingud, sh vahendamine, v.a haldamise ja hoidmisega seotud, mis on seotud aktsiate ja osadega, osalusega äriühingutes ja ühendustes, võlakirjadega ning teiste väärtpaberitega [...].”

9 Kuuenda direktiivi artikli 17 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Mahaarvamisõigus tekib mahaarvatava maksu sissenõutavaks muutumise ajal.

2. Kui kaupa ja teenuseid kasutatakse maksukohustuslase maksustatavate tehingutega seoses, on maksukohustuslasel õigus tasumisele kuuluvast käibemaksust maha arvata:

a) käibemaks, mis tuleb tasuda või on tasutud tema poolt teisele maksukohustuslasele tarnitud või tarnitavalt kaubalt või osutatud või osutatavalt teenuselt.

[...]”.

10 Kuuenda direktiivi artikli 17 lõige 5 puudutab käibemaksu mahaarvamist kauba ja teenuste puhul, mida maksukohustuslane kasutab nii seoses lõigetes 2 ja 3 sätestatud tehingutega, mille puhul võib käibemaksu maha arvata, kui ka seoses tehingutega, mille puhul käibemaksu maha arvata ei või. Sellisel juhul näeb nimetatud sätte esimene lõik ette, et maha arvata võib „üksnes käibemaksu selle osa, mis tekib esimesena nimetatud tehingutest."

Siseriiklikud õigusnormid

11 Kuuenda direktiivi sätted on üle võetud Austria siseriiklikku õigusse 1994. aasta käibemaksuseaduse kaudu, (Umsatzsteuergesetz 1994, *BGBl.* 663/1994), selle 1999. aastal avaldatud versioonis (*BGBl.* I, 106/1999).

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 Kretztechnik on Austrias asutatud aktsiaselts, mis tegeleb meditsiiniseadmete arenduse ja jaotusega. Aktsionäride üldkoosoleku 18. jaanuari 2000. aasta otsusega suurendati tema aktsiakapitali 10 miljonilt eurolt 12,5 miljoni euroni. Selleks et viia kapitali maht vajaliku suuruseni, palus ta luba siseneda Frankfurdi börsile.

13 Kretztechnik võeti nimetatud börsi nimekirja 2000. aasta märtsis. Ta hakkas kapitali suurendama esitajaaktsiate emissiooni teel.

14 Finanzamt Linz ei lubanud 2000. aasta kohta 5. juulil 2002. aastal koostatud maksuteates maha arvata sisendkäibemaksu, mida Kretztechnik oli tasunud teenuste eest, mis olid seotud tema võtmisega börsinimekirja. Kuna aktsiaemissiooni käsitletakse Austrias käibemaksuvaba tehinguna siseriikliku õiguse sätte alusel, mis on analoogne kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktile 5, ei või nimetatud äriühing Finanzamti arvates sisendkäibemaksu mahaarvamise õigust kasutada.

15 Kretztechnik vaidlustas selle maksuteate Unabhängiger Finanzsenat, Außenstelle Linz'is, mis otsustas menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas aktsiaselts, mis börsinimekirja võtmisel emiteerib uutele aktsionäridele suunatud aktsiaid väljalaskehinna eest, osutab kuuenda direktiivi [...] artikli 2 punkti 1 tähenduses teenuseid tasu eest?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas kuuenda direktiivi [...] artikli 2 punkti 1 ja artiklit 17 tuleb tõlgendada selliselt, et börsinimekirja võtmisega seotud teenuste osutamine peab olema kvalifitseeritud tervikuna kui maksuvaba tehing, mistõttu ei ole lubatud sisendkäibemaksu maha arvata?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas kuuenda direktiivi artikli 17 lõiked 1 ja 2 annavad õiguse sisendkäibemaksu maha arvata põhjusel, et muid teenuseid (avaldamine, agenditasu ning juriidiline ja tehniline konsultatsioon), mida peetakse mahaarvamisõiguse tekkimise alusteks, kasutatakse ettevõtte maksustatavate tehingutena?"

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

16 Kretztechnik, Taani ja Itaalia valitsus ning Euroopa Ühenduste Komisjon on seisukohal, et äriühing ei osuta teenuseid tasu eest kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 mõistes, kui ta emiteerib uusi aktsiaid seoses tema börsinimekirja võtmisega. Nad rõhutavad, et Kretztechnik siseneb väärtpaberiturule selleks, et rahastada oma põhikirjalist majandustegevust, mitte selleks, et teostada aktsiamüügiga seotud äritegevust.

17 Seevastu Finanzamt Linz ning Austria, Saksamaa ja Ühendkuningriigi valitsus väidavad, et isegi kui aktsiate harilikku omandamist ning hoidmist ei saa käsitleda majandustegevusena (vt 20. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-60/90: Polysar Investments Netherlands, EKL 1991, lk I-3111; 6. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-80/95: Harnas & Helm, EKL 1997, lk I-745, ning 26. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-442/01: KapHag, EKL 2003, lk I-6851), kujutab aktsiate emiteerimine maksukohustuslase poolt, kelle eesmärk on kapitali suurendamisega teostada oma majandustegevust, kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 tähenduses maksustatavat tehingut. Sellist tõlgendust toetab selle direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 5, mis eeldab põhimõtteliselt maksustatava tehingu olemasolu.

18 Selles osas peab meelde tuletama, et tulenevalt kuuenda direktiivi artikli 2 punktist 1, mis määratleb käibemaksu kohaldamisala, on liikmesriigi siseselt üksnes majandus-

likku olemust omavad tegevused selle maksuga maksustatavad. Majandustegevuse mõiste on määratletud sama direktiivi artikli 4 lõikes 2, hõlmates tootjate, ettevõtjate või teenuseid osutavate isikute mis tahes tegevust, muu hulgas materiaalse või immateriaalse vara kasutamist kestva tulu saamise eesmärgil (eespool viidatud kohtuotsus KapHag, punkt 36).

19 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei peeta pelgalt aktsiate omandamist ning hoidmist majandustegevusteks kuuenda direktiivi tähenduses. Üksnes osaluse omandamine teises ettevõttes ei tähenda vara kasutamist eesmärgiga saada kestvat tulu, kuna võimalik dividend osaluse viljana on üksnes vara omanduse tulemus ega ole majandustegevuse tulemus sama direktiivi tähenduses (vt eespool viidatud kohtuotsused Harnas & Helm, punkt 15; KapHag, punkt 38, ning 21. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-8/03: BBL, EKL 2004, lk I-10157, punkt 38). Kui osaluse omandamine teises ettevõttes ei ole seega iseenesest majandustegevus nimetatud direktiivi tähenduses, kehtib see ka tehingute osas, mis sisaldavad selliste osaluste üleandmist (vt 20. juuni 1996. aasta otsus kohtuasjas C-155/94: Wellcome Trust, EKL 1996, lk I-3013, punkt 33; eespool viidatud kohtuotsus KapHag, punkt 40, ning eespool viidatud kohtuotsus BBL, punkt 38).

20 Seevastu kuuluvad kuuenda direktiivi kohaldamisalasse, kuid on kooskõlas selle direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktiga 5 käibemaksust vabastatud, kestva tulu saamise eesmärgil tehtud tehingud, mis väljuvad väärtpaberite hariliku omandamise ning müümise raamistikust, nagu seda on majandustegevuse käigus väärtpaberite ülekandmisega seotud tehingud (vt 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-77/01: EDM, EKL 2004, lk I-4295, punkt 59, ning eespool viidatud kohtuotsus BBL, punkt 41).

21 Küsimuse kohta, kas äriühingu aktsiate emissiooni võib käsitleda kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 kohaldamisalasse kuuluva majandustegevusena, on oluline märkida, et ühest küljest ei erine sellise tehingu olemus asjaolust, kas seda on teostanud äriühing tema börsinimekirja võtmise raames või börsil mitte koteeritud äriühing.

22 Teisest küljest peab meelde tuletama, et kooskõlas kuuenda direktiivi artikli 5 lõikega 1 kaasneb kaubatarnega materiaalse vara omanikuna käsutamise õiguse üleminek. Uute aktsiate — immateriaalset vara tähistavate väärtpaberite — emissiooni ei saa seega käsitleda kauba tarnimisena tasu eest sama direktiivi artikli 2 lõike 1 tähenduses.

23 Aktsiaemissiooni maksustamine sõltub sellisel juhul asjaolust, kas selle tehingu näol on tegemist teenuste osutamisega tasu eest kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 tähenduses.

24 Selles osas on Euroopa Kohus juba leidnud, et isikuühing, mis võtab aktsionäri vastu rahalise sissemakse tasumise eest, ei teosta selle aktsionäri suhtes teenuste osutamist tasu eest kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 tähenduses (eespool viidatud kohtuotsus KapHag, punkt 43).

25 Samale järeldusele tuleb jõuda ka selles osas, mis puudutab aktsiaemissiooni korraldamist kapitali ühendamiseks.

26 Nagu kohtujurist tõi õigustatult välja oma ettepaneku punktides 59 ja 60, kavatseb äriühing, mis emiteerib aktsiaid, suurendada oma vara täiendava kapitali soetamisega, andes uutele aktsionäridele omandiõiguse selliselt suurendatud kapitali osale. Emiteeriva äriühingu seisukohast on eesmärk hankida kapitali, mitte osutada teenuseid. Aktsionäri seisukohast ei tähenda vajalike summade tasumine suurendatud kapitali eest mitte tegutsemist tasu eest, vaid kapitali investeerimist või paigutamist.

27 Sellest järelduvalt ei tähenda aktsiaemissioon ei kaubatarnet ega ka teenuste osutamist tasu eest kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 tähenduses. Seega ei kuulu taoline tehing, olenemata sellest, kas seda teostati seoses asjaomase äriühingu börsinimekirja võtmisega või mitte, nimetatud direktiivi kohaldamisalasse.

28 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et uute aktsiate emissioon ei kujuta endast tehingut, mis kuulub kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 kohaldamisalasse.

Teine küsimus

29 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kolmas küsimus

30 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas kuuenda direktiivi artikli 17 lõiked 1 ja 2 annavad sisuliselt aktsiaemissiooniga seotud teenustelt tasutud sisendkäibemaksu mahaarvamise õiguse.

31 Finanzamt Linz nagu ka Austria, Taani, Saksamaa ja Itaalia valitsus väidavad, et kuna aktsiate emiteerimine börsinimekirja võtmise raames ei kujuta endast kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 tähenduses maksustatavat tehingut, puudub mahaarvamise õigus käibemaksuga koormatud teenustelt, mida on omandatud tasu eest nende aktsiate emiteerimiseks. Vastupidi 22. veebruari 2001. aasta otsusele kohtuasjas C-408/98: Abbey National (EKL 2001, lk I-1361) ei moodustanud põhikohtuasjas käibemaksuga maksustatud saadud teenused Kretztechniku üldise majandustegevuse põhiosa üht osa tema poolt realiseeritud toodete hinnast. Nende teenuste kulud on seotud üksnes selle äriühingu börsinimekirja võtmisega ning tal puudub seos tema tavapärase maksustatava majandustegevusega.

32 Seevastu Kretztechnik, Ühendkuningriigi valitsus ning komisjon leiavad, et isegi kui käibemaksuga maksustatud ning tasutud teenused olid seotud mitte konkreetsete maksustatavate tehingutega, vaid aktsiaemissiooniga seotud kuludega, võivad nad kuuluda selle äriühingu üldkuludesse ning moodustada osa tema poolt realiseeritud toodete hinnast. Neil asjaoludel on Kretztechnikul õigus maha arvata sisendkäibemaksu kuludelt, mida ta kandis tema börsinimekirja võtmisega kaasnenud teenuste ostmisel (vt 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-4/94: BLP Group, EKL 1995, lk I-983, punkt 25; 8. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-98/98: Midland Bank, EKL 2000, lk I-4177, punkt 31, ning eespool viidatud kohtuotsus Abbey National, punktid 34–36).

33 Sellisel juhul peab meelde tuletama, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuulub kuuenda direktiivi artiklites 17–20 sätestatud mahaarvamise õigus käibemaksusüsteemi tervikuna ning põhimõtteliselt ei või seda piirata. See rakendub kohe kõikide maksude osas, millega koormati varem teostatud tehinguid (vt eelkõige 6. juuli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-62/93: BP Soupergaz, EKL 1995, lk I-1883, punkt 18, ning 21. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-110/98–C-147/98: Gabalfrisa jt, EKL 2000, lk I-1577, punkt 43).

34 Mahaarvamise süsteemi mõte on vabastada ettevõtja täielikult tema majandustegevuse raames tasumisele kuuluvast või tasutud käibemaksust. Ühine käibemaksusüsteem kindlustab selle tagajärjel kogu majandustegevuse täielikult neutraalse maksustamise, sõltumata selle eesmärkidest või tulemitest, tingimusel et nimetatud tegevused oleks põhimõtteliselt käibemaksuga maksustatavad (vt selle kohta 14. veebruari 1985. aasta otsus kohtuasjas 268/83: Rompelman, EKL 1985, lk 655, punkt 19; 15. jaanuari 1998. aasta otsus kohtuasjas C-37/95: Ghent Coal Terminal, EKL 1998, lk I-1, punkt 15, ning eespool viidatud kohtuotsused Gabalfrisa jt, punkt 44; Midland Bank, punkt 19, ning Abbey National, punkt 24).

35 Viimati mainitud asjaolust tulenevalt peavad varem teostatud tehingud olema selleks, et käibemaksu saaks maha arvata, otseselt ja vahetult seotud teostatavate tehingutega, millest mahaarvamise õigus tekib. Seega eeldab mahaarvamise õiguse kohaldamine kaupade või teenuste eelnevale omandamisele, et viimaste eest kantud kulud kuuluksid osana mahaarvamise õiguse andnud maksustatavate tehingute hinna sisse (vt eespool viidatud kohtuotsused Midland Bank, punkt 30, ja Abbey National, punkt 28, ning 27. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-16/00: Cibo Participations, EKL 2001, lk I-6663, punkt 31).

36 Arvestades asjaolu, et ühest küljest on aktsiaemissioon tehing, mis ei kuulu kuuenda direktiivi kohaldamisalasse, ning et teisest küljest tegi Kretztechnik tehingu, mille

eesmärk oli suurendada kapitali, lähtudes oma üldise majandustegevuse huvidest, tuleb põhikohtuasjas tõdeda, et kõnealuse tehingu raames selle äriühingu poolt omandatud teenuste kulud kuuluvad tema üldkuludesse ning moodustavad sellistena tema toodete hinna ühe koostisosa. Need teenused on otseselt ja vahetult seotud maksukohustuslase kogu majandustegevusega (vt eespool viidatud kohtuotsused BLP Group, punkt 25; Midland Bank, punkt 31; Abbey National, punktid 35 ja 36, ning Cibo Participations, punkt 33).

37 Sellest järeldub, et kooskõlas kuuenda direktiivi artikli 17 lõigetega 1 ja 2 on Kretztechnikul õigus maha arvata kogu käibemaks, mis ta on tasunud erinevate teenuste eest, mis ta omandas aktsiaemissiooni käigus, tingimusel et kõik selle äriühingu poolt tema majandustegevuse raames tehtud tehingud on maksustatavad tehingud. Kui maksukohustuslane teostab samal ajal tehinguid, mis annavad talle mahaarvamise õiguse, ja neid, mis ei anna, võib ta kooskõlas kuuenda direktiivi artikli 17 lõike 5 esimese lõiguga käibemaksu maha arvata üksnes osas, mis vastab proportsionaalselt esimesena nimetatud tehingute summale (eespool viidatud kohtuotsused Abbey National, punkt 37, ja Cibo Participations, punkt 34).

38 Seetõttu tuleb kolmandale küsimusele vastata, et kuuenda direktiivi artikli 17 lõiked 1 ja 2 annavad õiguse maha arvata käibemaksu, millega maksustatakse kulud, mida maksukohustuslane on kandnud aktsiaemissiooni käigus omandatud erinevate teenuste eest, kui maksukohustuslase poolt tema majandustegevuse raames tehtud tehingud tervikuna on maksustatavad tehingud.

Kohtukulud

39 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotamise siseriiklik

kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Uute aktsiate emissioon ei kujuta endast tehingut, mis kuulub nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ, kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta — ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas, mida on muudetud nõukogu 10. aprilli 1995. aasta direktiiviga 95/7/EÜ, artikli 2 punkti 1 kohaldamisalasse.**

2. **Kuuenda direktiivi 77/388, mida on muudetud direktiiviga 95/7, artikli 17 lõiked 1 ja 2 annavad õiguse maha arvata käibemaksu, millega maksustatakse kulud, mida maksukohustuslane on kandnud aktsiaemissiooni käigus omandatud erinevate teenuste eest, kui maksukohustuslase poolt tema majandustegevuse raames tehtud tehingud tervikuna on maksustatavad tehingud.**

Allkirjad